

بررسی تأثیرپذیری نقوش جانوری
دیوارنگاره‌های خانه پیرنیا از
قالی‌های دوره صفوی

قاب نقاشی شده از صدف خانه
پیرنیا، مأخذ: خودداری نایینی،
۷۲: ۱۳۸۸

بررسی تأثیرپذیری نقوش جانوری دیوارنگاره‌های خانه پیرنیا از قالی‌های دوره صفوی

ریحانه رشیدی * دکتر شهریار شکرپور **

تاریخ دریافت مقاله : ۹۴/۷/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله : ۹۵/۳/۱۵

چکیده

قالی‌های دوره صفوی که اغلب محصول کارگاه‌های درباری بودند حاوی نقوش گوناگونی اند که یکی از پرکاربردترین آنها نقوش جانوری است. همچنین خانه پیرنیا نایب‌ترین نقوش از کاخ‌های سلطنتی مربوط به این دوره است که دارای دیوارنگاره‌هایی زیبا و همچنین نقوش جانوری مشابه با قالی‌های دوره صفوی است. این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی و با مطالعه منابع کتابخانه‌ای و تحلیل تصاویر میدانی سعی در شناسایی، طبقه‌بندی، تحلیل و تطبیق نقوش جانوری دیوارنگاره‌های خانه پیرنیا و چهار نمونه از قالی‌های صفوی دارد، و در پی پاسخگویی به سؤالات زیر است:

- ۱- نقوش جانوری مشترک میان دیوارنگاره‌های خانه پیرنیا نایب و قالی‌های دوره صفوی کدام است؟
- ۲- میزان تأثیرپذیری نقوش جانوری در دیوارنگاره‌های خانه پیرنیا از قالی‌های دوره صفوی تا چه حد بوده است؟
- ۳- چه ارتباطی بین طراحان فرش و طراحان دیوارنگاره‌های خانه پیرنیا در نایب وجود داشته است؟ با توجه به اشتراکات زیاد میان نقش‌مایه‌های جانوری این دو که اغلب عیناً در هر دو مورد تکرار شده و همچنین شباهت در فرم، استفاده در فضاسازی مشابه و شیوه بازنمایی پویا، به نظر می‌رسد نقوش جانوری دیوارنگاره‌های خانه پیرنیا تحت تأثیر نقوش جانوری قالی‌های صفوی بوده که دلیل عمده آن را می‌توان در ارتباط کاری میان نگارگران، طراحان قالی و نقاشان دیوارنگاره‌ها و حضور هم‌زمان آن‌ها در کارگاه‌های سلطنتی دانست. به طوری که به نظر می‌رسد طراحی هر دو توسط یک گروه واحد صورت گرفته است.

واژگان کلیدی

نقوش جانوری، دیوارنگاره، قالی، خانه پیرنیا، نایب، دوره صفوی.

* دانشجوی کارشناسی ارشد هنر اسلامی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، شهر تبریز، استان آذربایجان شرقی (مسئول مکاتبات)

Email: Reihanehrashidi11@gamil.com

** استاد یارگروه هنرهای اسلامی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، شهر تبریز، استان آذربایجان شرقی. Email: shahryar.ph@gmail.com